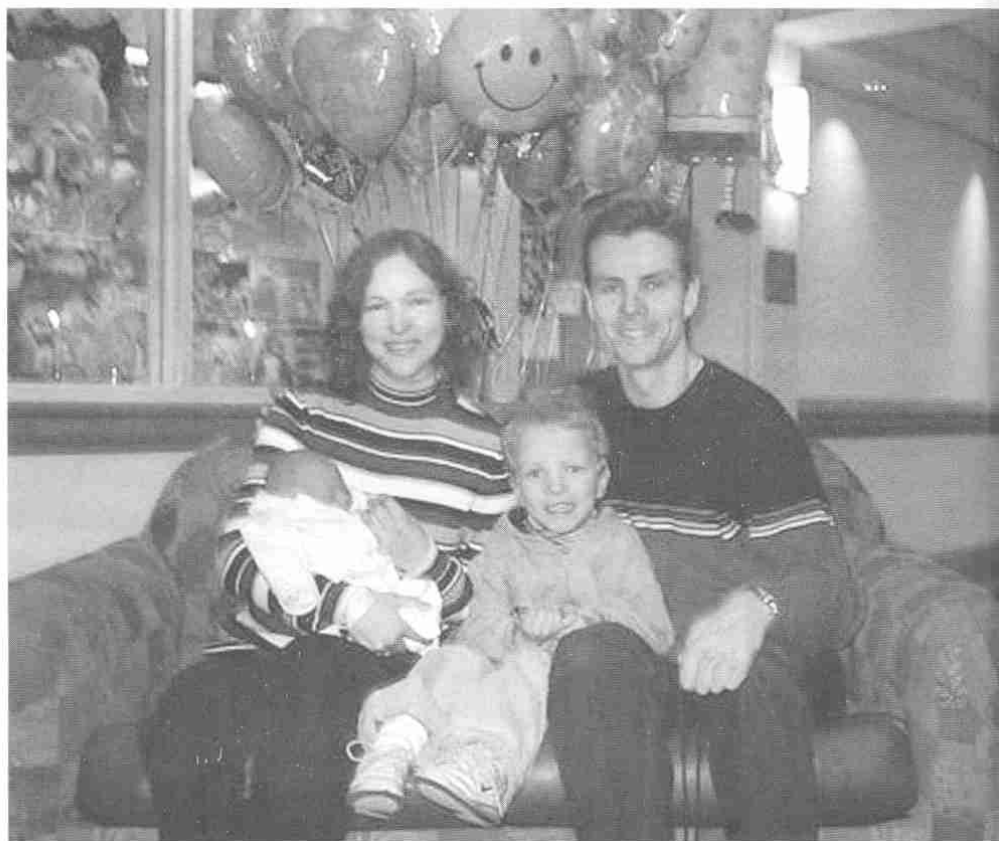

AMERIKA

Nuo senų laikų Lietuvoje ir daugelyje kitų pasaulio šalių žiemos metu žmonės švenčia Naujuosius Metus. Naujieji į kiekvieno mūsų gyvenimą atneša ką nors naujo. Na o kai kuriems, kaip kad jaunajam biochemijos mokslų daktarui vilniečiui Daumantui Matuliui ir jo šeimai 2005-ieji tampa tikrai išskirtiniais.

Matulių šeima

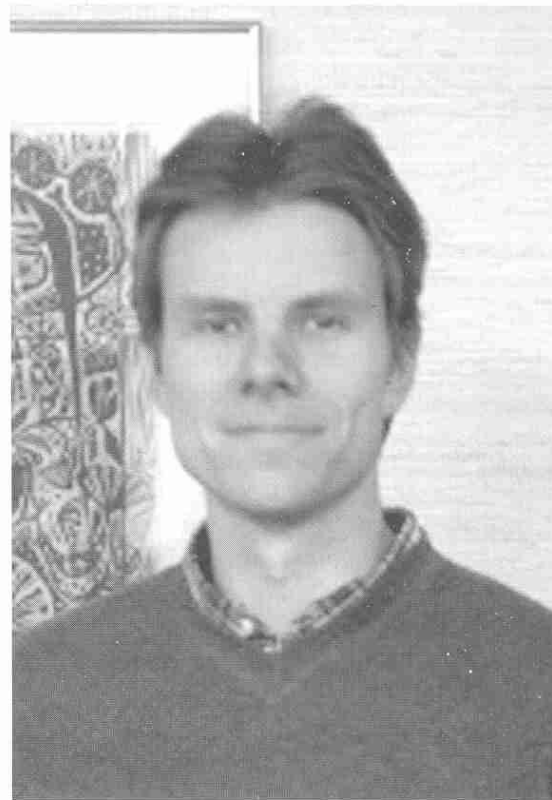
Daugiau kaip dešimtmetį gyvenęs Jungtinėse Valstijose jis su savo žmona Jurgita ir dviem sūnumis Eimantu ir vos prieš keletą mėnesių gimusiu Vaigintu po ilgų dvejonių vėl pasirinko gimtąjį miestą Vilnių. Dauguma Europos šalių, tarp jų ir Lietuva, pergyvena, kad nemažai protingiausių ir gabiausių (ypač jaunųjų) mokslininkų išvyksta moky-

tis ir dirbti į JAV, kur jiems suteikiamos geresnės sąlygos bei mokami didesni atlyginimai. Tačiau Daumantas, beje vos 33-ųjų metų mokslų daktaras, išdirbęs apie 10 metų amerikiečių kompanijose, sugrįžta. Kaip tai paaiškinti? Ar jis pasiruošęs mesti iššūkį tarp mūsų kartos jaunimo nusistovėjusiai nuomonei, kad Vakaruose gyventi ge-

IŠKEITĘS Į LIETUVĄ

riau ir pasiryžęs susikurti sau ir savo šeimai nė kiek neprastesnę padėtį savo gimtinėje? Ar jau ir Lietuvoje atsirado pakankamai galimybių žmonėms atskleisti save, atlikti mokslinius tyrimus geros laboratorijose bei plėtoti pažangiausius mokslus? Prieš atvykdamas į JAV Daumantas mokėsi Vilniaus Universitete, kur įgijo biochemiko bakalauro laipsnį. 1992 metais į jį universitetą atvyko Minesotos universiteto biochemijos profesorius Rex E. Lovrien, kuris pakvietė 22-ųjų metų jaunuolį studijuoti Amerikoje. Taip Daumantas Matulis pirmą kartą nukako už Atlanto. Jis ilgą laiką – penkerius su puse metų – gyveno savo geradari profesoriaus namuose. Nors Daumantui nereikėjo mokėti už mokslus, ir turėjo gyvenamąją vietą, dirbdamas universiteto laboratorijoje atlyginimo negaudavo. Vėliau įstojęs į doktorantūrą mokėsi molekulinės biologijos ir biofizikos, pradėjo gauti doktoranto algą, dirbdamas su baltymų gryninimo agentais. Nuo 2001-ųjų iki dabar Daumantas dirbo “Tree dimensional pharmaceutical” kompanijoje. Prieš pat išvykstant į JAV Daumantas vedė Jurgitą, kuri pas savo vyrą atskrido po 4 mėnesių. Jaunoji Matulių šeima iki dabar dėkinga minėtam profesoriui, kuris nupirko Matulienei bilietą ir taip pat pasikvietė gyventi į savo namus. Pusę metų Jurgita mokėsi anglų kalbos ir per televizorių žiūrėdavo “muilo operų”. Vėliau nuėjo dirbti į tą patį universitetą savanore. O 1997 metais taip pat įstojo į doktorantūrą. Ketverius metus išdirbo Minesotos universiteto laboratorij

joje. Vėliau dirbo “Johnson and Johnson” kompanijoje. Taip ir prabėgo daugelis metų. Per tą laikotarpį Matuliai susilaukė dviejų atžalų ir, atrodė, ilgam įsikūrė neribotų galimybių šalyje... Tačiau Daumantas ir dabar sako, dar prieš važiuodamas į JAV buvo įsitikinęs, kad sugrįš į Lietuvą, tik galvojo, kad tai padarys iškart pabaigęs mokslus. Žinoma, kaip daug kam čia būna, Amerikoje teko užsibūti ilgiau. Bet jis nuo pat pradžių žinojo – anksčiau ar vėliau, vistiek sugrįš. Visgi jo teigimu, šį žingsnį žengti pastūmėjo jo vaikai. Vyresniam sūnui jau beveik laikas eiti į mokyklą, o Daumantas ir Jurgita nenorėjo, kad jų vaikai augtų amerikietiškoje aplinkoje. Pasak jo, JAV mokyklose vaikams įdiegiama keista gyvenimo samprata. Jie mokomi galvoti, kad Amerika – tai pasaulio centras, ir užaugę vaikai net neįsivaizduoja, kad daug kur kitur būna visiškai kitoks gyvenimas. Net tas palaiminimas, kurį mes matome beveik visuose amierikiečių namuose “God Bless America” (“Dieve, laimink Ameriką”), o kodėl neprašyti Dievo palaiminti visą pasaulį? Beje, Daumantas mano, kad ir bendras išsilavinimo lygis šioje šalyje yra silpnesnis, nei Europoje. Kaip pasakojo mano pašnekovas, jie ilgai ruošėsi savo kelionei į Tėvynę, iš anksto ieškojo darbo Lietuvoje, statėsi namus. Galvodamas, kaip geriau Lietuvoje panaudoti savo įgytas žinias, Daumantas kreipėsi į kelis universitetus bei kompanijas. Biotechnologijos institute Vilniuje jam buvo pasiūlyta vedėjo vieta. Ir jau nuo praėjusių metų lapkričio mėnesio

Daumantas Matulis

oficialiai pradėjo jis savo naują darbą. Vis dėlto jaunasis mokslininkas nuo pat pradžių galvojo apie savo laboratorijos kūrimą, tam tikslui pradėjo ieškoti finansavimo šaltinių. Jis kreipėsi į Europos Sąjungos plėtros fondus, skirtus Lietuvai, iš kur ir buvo paskirtas Marie Curie finansavimas. Kaip pasakojo pats Daumantas, jį gauti nebuvo taip sunku, kaip kad daug kam atrodytų. Na o visas persikraustymo “projektas” užėmė daugiau nei pusę metų. Ir štai daiktai supakuoti, 2004 metų rudenį Matulių šeima jau atsidūrė Vilniuje. Pirmas dienas tėvynėje galima apibūdinti keiliais žodžiais. Pačioje sugrįžimo į Lietuvą pradžioje – didžiulė euforija. Juk pagaliau vėl savo žemė-

je! Tik sugrįžęs namo, Daumantas pasijautė kaip pasakoje, apėmė nepakartojami jausmai. Tačiau vos ne antrą dieną – šokas... teko įsijungti į kasdienį gyvenimą, užgriuvo nemažai rūpesčių. Reikėjo daug dirbti, kuriant laboratoriją, o taip pat gulė ant pečių ir ūkiniai reikalai. Norėjosi kuo greičiau pabaigti įsirengti namus. Pradžioje jaunieji Matuliai gyveno kartu su uošviais jų nedideliame bute. Sunkiausia buvo, kai susirgo vaikai. Dar kitas rūpestis – reikėjo pirkti mašiną, kas pasirodė ne taip jau lengva. Vos ne antrą dieną Gariūnuose įsigytas padėvėtas automobilis pradėjo byrėti. Nelengva buvo ir kraustyti. Bet po kelių dienų galima atsipūsti – pagaliau jie savo atskiruose namuose... Taip ir prasidėjo kasdienybė. Bet Daumantas nesigaili, jis labai laimingas, kad ryžosi tokiam žingsniui.

Iš savo patirties mokslininkas sako, jog ir iš turtingų Vakarų grįžtantiems reikalinga pagalba.

– Valstybė turi aktyviau bendrauti su išvykusiais ir visokeriopai remti grįžusius, padėti jiems tikrai reikia. Mūsų šeimai daug kas padėjo, ir tai buvo labai svarbu. Jaučiau didelę paramą tiek ieškant darbo, tiek ir kasdieniniuose reikaluose. Siūlyčiau Vyriausybei aktyviai rengti tokius renginius kaip Mokslo ir kūrybos simpoziumai, padėti mokslininkams ir menininkams atvykti į Lietuvą, pristatyti savo darbus, užmegzti gal jau nutrūkusius ryšius ir prisivilioti žmones atgal.

Daumantas Matulis mano, kad yra daug priežasčių, kodėl iš Lietuvos išvyksta jauni žmonės. Antai neseniai atlikta apklausa parodė, kad per septyniasdešimt procentų studentų svajoja išvykti į užsienį.

– Pastebėjau, kad lietuviai yra gana aktyvūs. Pokario metais pasitraukę lietuviai JAV ir kitose šalyse labai šauniai įsikūrė, sunkiu darbu užsidirbo duoną, daugelis jų

pasiekė daugiau negu vidutinis imigrantas.

Mokslininko klausėme, ar iš tiesų jauniems, gabiems žmonėms nėra vietos Lietuvoje, ar tik emigracijoje jie gali pasiekti mokslo viršūnių?

Daumantas Matulis sako, kad Lietuvoje tam tikrų panašumų yra ir šiuo metu – pavyzdžiui, daug gerą išsilavinimą gavusių studentų. Bet trūksta komercinių įstaigų, kuriose galėtų jie pasireikšti taip, kaip Vakarų valstybėse. Dauguma išvažiuosiuju, turinčių aukštą išsilavinimą, gana greit gauna gerus darbus, įsikuria ir aišku, ne paskutinėje vietoje yra tai, kad gerai uždirba.

Emigracijoje praleidęs daugiau nei dešimt metų mokslininkas mano, kad nemažai pastarųjų metų emigrantų kada nors sugrįš į Lietuvą, nors kol kas grįžta tik vienetai, o išvyksta dešimtys tūkstančių. Sakyčiau, sugrįš apie pusė iš JAV ir trys ketvirtadaliai iš Europos, bet tik po to, kai Lietuvoje susitvarkys daugelis įsisenėjusių problemų. Airija atsikėlė, bet prarado pusę savo žmonių per šimtmetį. Aš tik bijau, kad kai gyvenimo lygis ims pastebimai kilti, tai pradės važiuoti vis daugiau Rytų šalių žmonių, ypač rusų. Jie gerai išsilavinę ir daugeliui mūsų darbdavių puikiai tiks, jeigu dirbs pigiau, negu išvažiuojantys lietuviai. Tokiu atveju ir toliau nedideli atlyginimai vyraus, ir lietuviai toliau važiuos į Vakarus, – mano mokslininkas. Iškeitęs Ameriką į Lietuvą, Daumantas Matulis sako tikrai to nesigaili, kaip ir nesigaili savo nuotykiu su Amerika.

Jo darbas įdomus, jis turi toli siekiančių planų. Jaunasis biochemikas jaučiasi labai naudingas, dirbdamas Lietuvai. Ir ragina kitus, norinčius sugrįžti tautiečius, nebijoti, tik reikia tinkamai pasiruošti, susirasti sau patinkantį darbą bei prisidėti prie Lietuvos ugdymo.

Eugenija FEDOSEJEVA
Laurynas R. MISEVIČIUS